

# MOGEN WE POPMUZIEK AU SÉRIEUX NEMEN?

*Op 13 oktober 2016 won Bob Dylan de Nobelprijs voor de Literatuur. Ook Leonard Cohen wenste Dylan van harte proficiat: 'It's like pinning a medal on Mount Everest for being the highest mountain', zei hij. Volgens hem is Dylan gewoon de beste liedjesschrijver. Maar hebben liedjesteksten wel literaire waarde? We vroegen het aan Francis Mus, onderzoeker en Cohen-fanaat, wiens boek *De demonen van Leonard Cohen* op 9 december de Prijs van de Provincie Oost-Vlaanderen voor de letterkunde ontvangt.*



Een jaar nadat hij de cultuurprijs van de KU Leuven had gewonnen, publiceerde essayist en theatermaker Bart Meuleman een essaybundel over popmuziek, *De donkere kant van de zon* (2009), die hij opent met een bekentenis: hij voelt schroom en vraagt zich hardop af het onderwerp van zijn boek wel een doorgedreven reflectie toelaat. Ook de academicus kan zich die vraag stellen: het is zijn of haar plicht om het onderzoeksobject tot op het bot te analyseren, maar het heeft er alle schijn van dat het ene onderwerp die naaktheid beter verdraagt dan het andere. De liefde voor muziek verblindt: het dominante genre in de popjournalistiek is de hagiografie. Misschien blijft er wel niets substantieels meer over wanneer die liefde dreigt te betijen.

Valt er wel iets zinnigs te zeggen over muziek die vaak gebaseerd is op eenvoudige structuren en waarvan de beleving al even vaak meer tot het hart dan tot het hoofd spreekt? Het voelt vreemd aan wanneer de makers van het één-programma *Reyers Laat* beslissen om fragmenten van Bob Dylan te ondertitelen, nu hij tot de status van Nobelprijswinnaar is verheven. Toen ik mijn boek over Leonard Cohen schreef, wilde ik een fascinatie centraal stellen: de vaak irrationele lees- en luisterervaring die ik bij velen aantrof was het vertrekpunt van een beschouwing over de poëzie en de muziek

van Cohen. De fan zette een stap achteruit, maar alles wat ik schreef moest wel op de een of andere manier terug te voeren zijn op die ervaring. Tekstbegrip en muziekanalyse waren daar slechts een onderdeel van.

In het geval van Cohen zijn literatuur (voornamelijk poëzie, maar ook proza en zelfs theater) en muziek onlosmakelijk met elkaar verbonden. Hij debuteerde als dichter en publiceerde evenveel boeken als hij studioalbums heeft uitgebracht. Overigens had de pers het bij zijn laatste albums meer over ‘spoken poetry’ dan over ‘(pop)muziek’. Bovendien verschenen verschillende van zijn nummers eerst als gedicht en werden pas daarna op muziek gezet: *Suzanne* is zo’n voorbeeld. Cohen vermengt ook graag zelf de registers door geregeld te verwijzen naar de ‘onzichtbare gitaar’ die altijd al achter zijn poëzie verscholen zat. Het is een gemeenplaats die ook de Nobelprijs van Dylan zou kunnen verantwoorden: muzikaliteit is een substantieel onderdeel van de literatuur, een kunstvorm die zelf het licht zag in een orale traditie. Door zich af en toe als ‘troubadours’ te bestempelen, situeren Cohen en Dylan zich ook expliciet in die traditie. Als ze zich al zouden ophouden in de grensgebieden van de literatuur, dan toch met die nuance dat die grensgebieden zelf onderhevig zijn aan verandering. Terwijl in de 17<sup>e</sup> eeuw nog hevige debatten werden geleverd over de status van de brief(roman) binnen de literatuur, geef ik vandaag seminaries Franse literatuur waarin het literaire genre van de briefroman centraal staat.

Wat er ook van zij, sinds jaar en dag is Cohen in Canada (ook) bekend én erkend als schrijver. Zijn boeken staan op de leeslijsten van universiteiten. In 2013 volgde ik aan de McGill University in Montreal een vak poëzieanalyse waarin zijn werk centraal stond: esthetische ervaring en literaire analyse werkten op elkaar in en leverden boeiende discussies op. Toch is Cohens verhouding met de academie vaak moeilijk gebleken. In de inleiding van mijn boek herinnert Prof. Brian Trehearne zich de publicatie van *Death of a Lady's Man* (1978), een dichtbundel waarvan de literaire kwaliteiten eertijds niet werden erkend:

*Voor de vertegenwoordigers van de destijds nog sterk sektarische discipline van de Canadese literatuur had Cohen afgedaan. Hij had immers de literaire en modernistische zaak – een kostbaar geschenk – te grabbel gegooid ten faveure van de vluchtige geneugten van succes op de culturele marktplaats en de onherroepelijke afname van de kwaliteit van zijn werk die dat met zich meebracht (een heilige koe van het modernistische gedachtegoed die, zo kunnen we inmiddels wel stellen, Cohen en zijn carrière ritueel hebben geslacht).*

Veel vroeger al, in 1968, op het moment dat Cohen debuteerde als zanger, won hij de prestigieuze Governor General's Award, die hij weigerde: “the poems themselves forbid it absolutely”. In 2011 werd hij bekroond met de al even vermaarde Spaanse – literaire! – Asturias-Prijs, die hij toen wél dankbaar in ontvangst nam. Toch blijft er ook vandaag nog iets over van de reserves die hij in 1961 formuleerde. In de dichtbundel *Book of Longing* (2006) drukt hij zijn schrik uit voor de ‘museïficatie’ van zijn werk:

*Do not decode*

*these cries of mine –*

*They are the road,*

*and not the sign.*

Elke officiële erkenning kan een werk doen verstenen, maar kan evenzeer aanleiding geven tot een hernieuwde aandacht waarbij het werk niet wordt gedecodeerd, maar goed gelezen, beluisterd en beleefd.



**Francis Mus** werkt als doctor-assistent Franse letterkunde aan onze faculteit en als chargé de cours aan de Université de Liège. Vorig jaar schreef hij *De demonen van Leonard Cohen*, dat recent werd bekroond met de Cultuurprijs Letterkunde van de Provincie Oost-Vlaanderen.

*Volg ons via*

Reacties op inhoud: [Communicatie Letteren](#)